

Fødevareklyngen og Udkantsdanmark

De seneste år har danske udkantsområder mistet betydning i dansk økonomi. Men et af de erhverv, der fortsat har stor betydning for udkantskommunerne, er fødevareklyngen.

En stor del af eksportgrundlaget sikres i udkantsdanmark

En stor del af fødevareklyngens eksport af fødevarer og biobaserede produkter produceres i land- og yderkommuner i Danmark. Klyngen sikrer dermed arbejdspladser i 'udkantsdanmark'.

Highlights

- Ifølge Danmark Statistiks seneste befolkningsprognose, forventes befolkningen i yder- og landkommunerne tilnærmelsesvis at være konstant med knap 2,0 mio. borgere frem til 2040¹.
- Fødevareklyngen udgør 11,7 pct. af den samlede beskæftigelse i udkantskommunerne.
 - a. I yderkommunerne udgør klyngen 15,6 pct. af den samlede beskæftigelse og i landkommunerne udgør klyngen 10,5 pct. af den samlede beskæftigelse.
 - b. I 60 af de danske kommuner skaber fødevareklyngen over 1.000 arbejdspladser.
 - c. I 34 kommuner har landbrugs- og fødevarerhvervet en beskæftigelsesandel på mere end 10 pct. hvilket dækker over samtlige 16 yderkommuner og 18 af de 30 landkommuner.
 - d. 109.000 af de godt 169.000 beskæftigede i fødevareklyngen er beskæftiget i udkantskommunerne.
- I 2013 skabte hver beskæftiget i fødevareklyngen en produktionsværdi på 1,2 mio. kr. (faste priser), en stigning på 64 pct. på 20 år.

FØDEVAREKLYNGEN OG UDKANTSDANMARK	1
UDKANTSDANMARK - EN DEFINITION	2
BEFOLKNINGSUDVIKLINGEN.....	3
FØDEVAREKLYNGENS BESKÆFTIGELSE I UDKANTSKOMMUNERNE	7
FØDEVAREKLYNGENS VÆRDISKABELSE I UDKANTSKOMMUNERNE	9
TABELLER – KOMMUNERNES BESKÆFTIGELSE.....	10
BILAG – METODE	22

¹ Kommunerne i 'udkantsdanmark' vil relativt set, have et lavere befolkningstal i 2040 end i dag.

Udkantsdanmark - en definition

Udtrykket 'udkantsdanmark' har ifølge nudansk ordbog været kendt siden 1992, sættes også i forbindelse med yderområderne og randområderne.

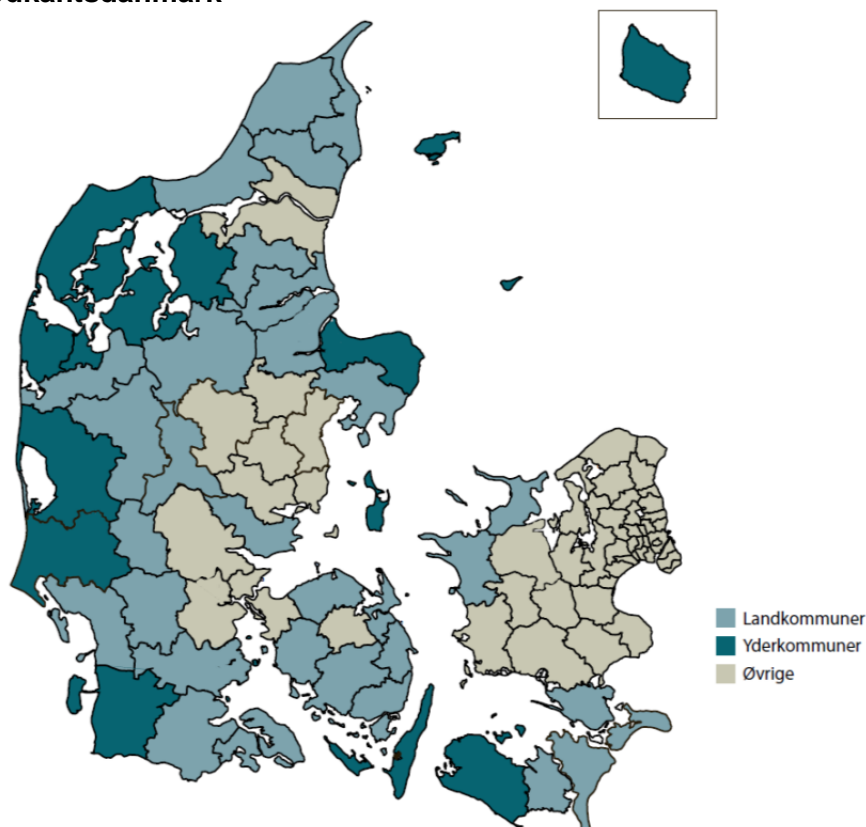
Betydningen Betydningen af 'udkantsdanmark' dækker over flere forhold, hvor fællesnævneren er de områder af Danmark der ligger langt fra større byer, og som er præget af ringere økonomisk aktivitet og færre beskæftigelsesmuligheder, end resten af landet.

Definition I dette notat er udgangspunktet By- og landskabsstyrelsens opdeling i Landsplanredegørelsen. Denne opdeling anvendes også for EU's Landdistriktsprogram for fordeling af landdistriktsmidler. Opdelingen foretages ud fra 14 forskellige kriterier, herunder befolkningsmønstre, indkomst, beskæftigelse, landbrugets betydning mv. Der skelnes ml. følgende fire grupper:

- yderkommuner (16),
- landkommuner (30),
- mellemkommuner (17)
- bykommuner (35).

I notatet er udkantsområdet defineret som alle yder- og landkommunerne².

Udkantsdanmark

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

² I praksis anvendes begrebet i flæng. SKAT anvender begrebet *udkantskommuner* i forbindelse med beregningen af kørselsfradraget. Er bopælen i en af disse kommuner og opfylder et andet kriterium vedr. afstanden, er borgeren berettiget til et forhøjet kørselsfradrag. I SKAT's definition indgår 10 af yderkommunerne og 6 af landkommunerne. EU's strukturfonde anvender en tredje afgrænsning osv.

Befolkningsudviklingen

Danmarks Statistiks seneste befolkningsprognose, der går til 2040, ændrer ikke ved tidligere års udvikling. Vandringerne mod bykommunerne forventes, at fortsætte de kommende år.

Danmarks befolkning vokser ...

Danmark har en befolkning på 5,6 mio. borgere i 2014, det forventes at tallet i 2040 vil stige til 6,1 mio. borgere. Borgerne koncentrerer sig i stigende grad i og omkring byerne. De største 'uddannelses-byer', København, Århus, Odense og Ålborg vil fortsat tiltrække flest unge i studieårene.

Ved overgangen fra uddannelse til arbejdsliv vælger relativt mange at bosætte sig i de mellemstore byer. Familierelaterede forhold som f.eks. børn har stor betydning for, hvor man vælger at bosætte sig. Endvidere har husholdningernes økonomi stor betydning. Den økonomiske formåen skal passe sammen med de muligheder, der forventes at leve under.

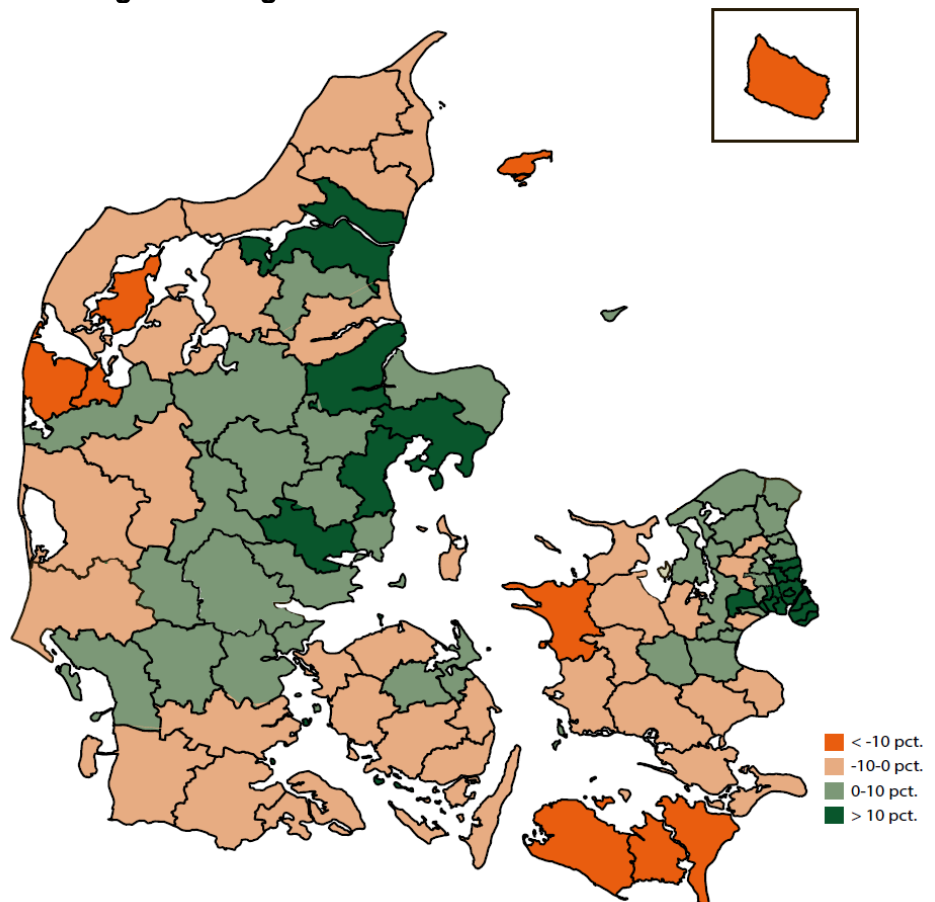
... men ikke i yderkommunerne

I mange år har der været en nettoudflytning fra yderkommunerne. Denne udvikling forventes at fortsætte frem mod 2040. I 2014 var der 483.000 borgere i de 16 yderkommuner. I 2040 forventes indbyggertallet at falde med 36.000. Navnlig fra ø-kommunerne Bornholm, Lolland, Læsø og Morsø forventes udflytningen målt i procent, at være stor.

...eller i Landkommunerne

Befolkningstallet i landkommunerne forventes at falde med 2.600 borgere fra 2014 til 2040 hvor tallet når 1,5 mio. borgere.

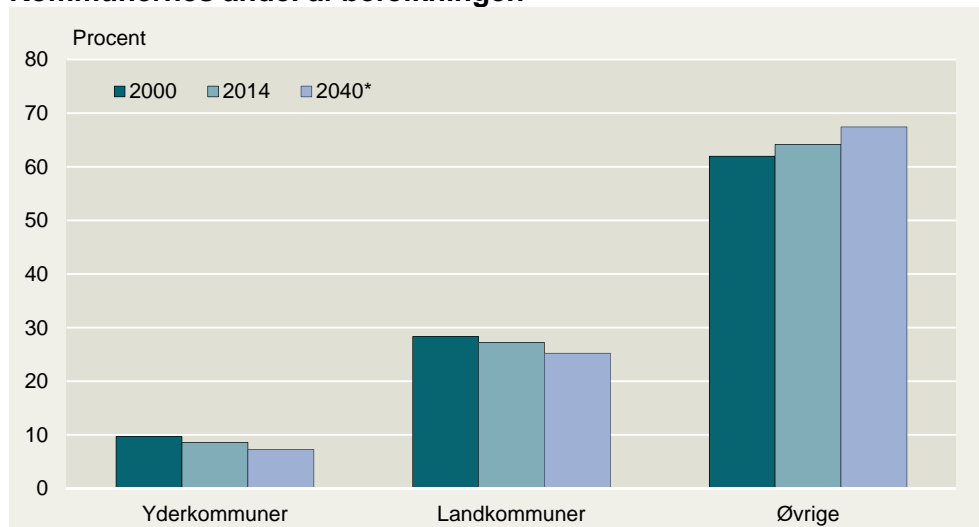
Befolkningsudvikling fra 2014 til 2040

Anm.: Figuren viser den forventede udvikling i befolkningen geografisk, i procent.
Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

Landkommunernes marginale fald befolkningstallet frem til 2040 sammenholdt med yderkommunernes tilbagegang, resulterer i at de samlede udkantskommuner, både absolut og relativt set, taber befolkningsandele.

Kommunernes andel af befolkningen

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

De unge flytter...

Den seneste opgørelse af danskernes indenlandske flytninger viser, at der i 2013 blev foretaget 840.000 flytninger. De fleste flytninger foretages indenfor samme kommune, mens cirka en tredjedel af flytningerne sker på tværs af kommunegrænserne. Unge i 20-årsalderen flytter mest, typisk efter uddannelse.

... og dem der bliver tilbage bliver ældre

De unge fra udkantskommunerne flytter også efter uddannelse, men de kommer ikke til tilbage igen i samme grad som unge i bykommunerne. Det betyder, at den resterende befolkning bliver gradvist ældre over tid. Der er således en klar sammenhæng mellem udkantskommunerne og andelen af borgere der er ældre end 60 år.

Efterhånden som de unge flytter, bliver det mindre attraktivt for andre unge at blive, hvilket bliver selvforstærkende, med endnu flere netto-fracflyttere.

Kommunernes andel af 60 årige, 2014-2040

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

Færre højtuddannede i udkantsdanmark

Lavt uddannelsesniveau

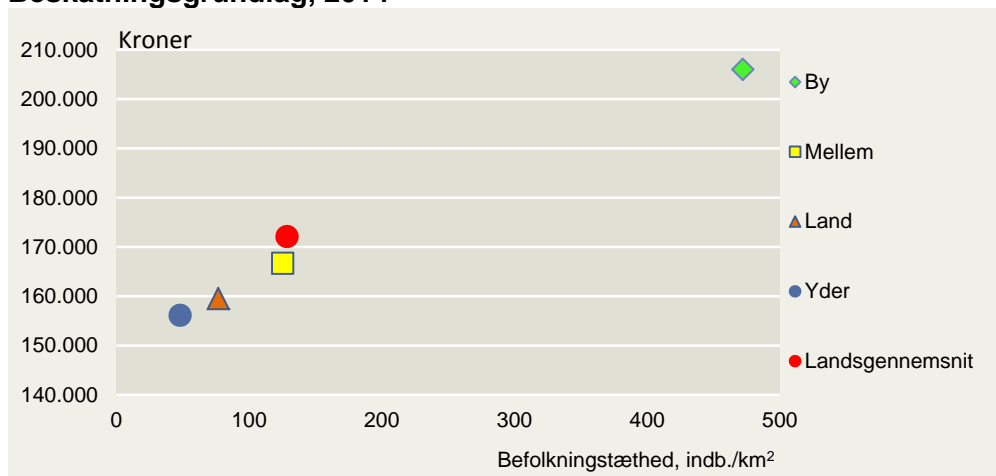
Det samlede uddannelsesniveau er lavere i udkantskommunerne. Samlet set steg andelen af private virksomheder med højtuddannede medarbejdere på lønningslisten med mere end en tredjedel fra slut 90'erne og frem mod 2012 – bare ikke i udkantsdanmark. I 2010 valgte mere end 4 procent af virksomhederne i København at ansætte den første akademiker, mens det var 1,5 procent af virksomhederne i hele Vest- og Nordjylland³.

Lavere uddannelsesniveau i udkantsområderne

Det forstærker den onde cirkel, idet et lavere uddannelsesniveau giver videns baserede virksomheder ringere forudsætninger for at rekruttere arbejdskraft med de ønskede kvalifikationer. Og manglen på arbejdspladser med et højt vidensindhold holder veluddannede fra at søge mod udkantsområderne.

Hvis der ses på kommunernes beskatningsgrundlag og befolkningstæthed, er der ligeledes en klar sammenhæng. Jo lavere befolkningstæthed, desto lavere indkomst. Befolkningssammensætningen, uddannelsesniveauet og erhvervsstrukturen i udkantsdanmark har dermed stor betydning for, hvor mange penge der fx betales i skat pr. indbygger.

Beskatningsgrundlag, 2014

Anm.: Beskatningsgrundlaget er det personlige indkomstskattegrundlag efter fradrag der svares skat af.
Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Landbrug & Fødevarer

Forsørgerforpligtelsen stiger i udkantskommunerne

Middellevetiden er generelt stigende i Danmark, en stadig større andel af befolkningen vil leve af passiv forsørgelse. Denne tendens bliver en særlig stor udfordring for udkantsområderne, hvor beskatningsgrundlaget er relativt lavt. Dette vil få betydning for den samlede pakke af velfærdsydelser som kan tilbydes borgerne.

³ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, analyse lavet for DeFacto, jf. www.djoef.dk

Kan udviklingen vendes

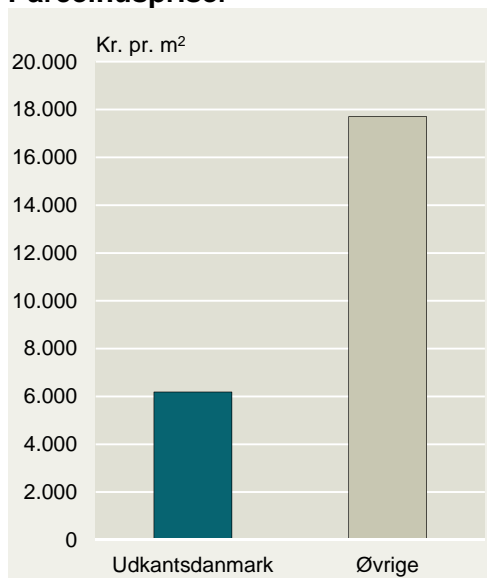
Det er svært at pege på, hvad der kan gøres for at ændre udviklingen i udkantskommunerne.

Svært at vende udviklingen

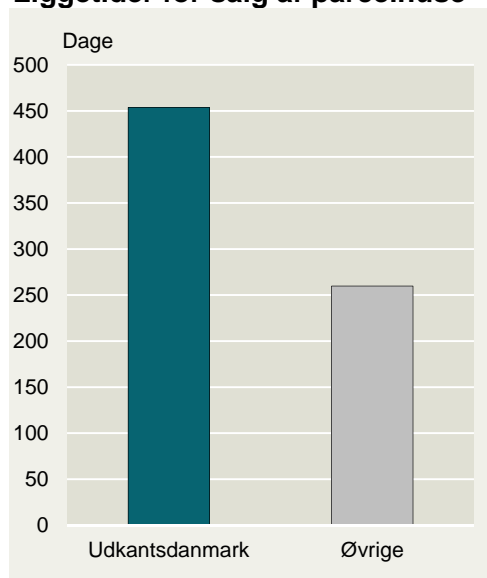
Kommunerne skal være attraktive på en lang række områder, så ganske almindelige familier kan se et realistisk alternativ til bylivet. Historier om forladte nedrivningstruede huse som har forvandlet landsbyer til spøgelsesbyer bidrager ikke positivt til at få vendt udviklingen.

En flytning over større afstande indebærer ofte salg/køb af fast ejendom. Huspriserne er markant lavere i udkantsdanmark, men udviklingen har vist, at et billigt hus tilsyneladende ikke er nok. Måske vægter det højere, at de arbejdsmæssige udfordringer er til stede på et niveau, så fagligheden fastholdes.

Parcelhuspriser

Liggetider for salg af parcelhuse

Kilde: Boliga.dk, oktober 2014

Det lavere befolknings- og beskatningsmæssige grundlag i udkantskommunerne forringer mulighederne for at skabe en positiv erhvervsudvikling, og mulighederne for at tilbyde befolkningen kvalitative og varierede service- og fritidstilbud. Herved forstærkes den løbende forringelse af udkantsområdernes attraktivitet.

Større konjunkturmæssig sårbarhed i udkantsområderne

Endelig har udkantskommunerne typisk en erhvervsstruktur, der gør dem mere sårbare over for konjunkturudsving. F.eks. er andelen af industri typisk højere, mens servicefag og offentlige arbejdspladser er mere fremherskende i de øvrige kommuner. Det giver større budgetmæssige udsving. Således er ledigheden under den aktuelle økonomiske afmatning steget mest i udkantskommunerne.

Der kan således peges på en række forhold, hvor udkantsområderne har en særlig udfordring. Forhold som burde undersøges nærmere hvis udviklingen skal vendes.

Fødevareklyngens beskæftigelse i udkantskommunerne

De seneste år har danske udkantsområder mistet betydning i dansk økonomi. Men et af de erhverv der fortsat har stor betydning for udkantskommunerne er fødevareklyngen.

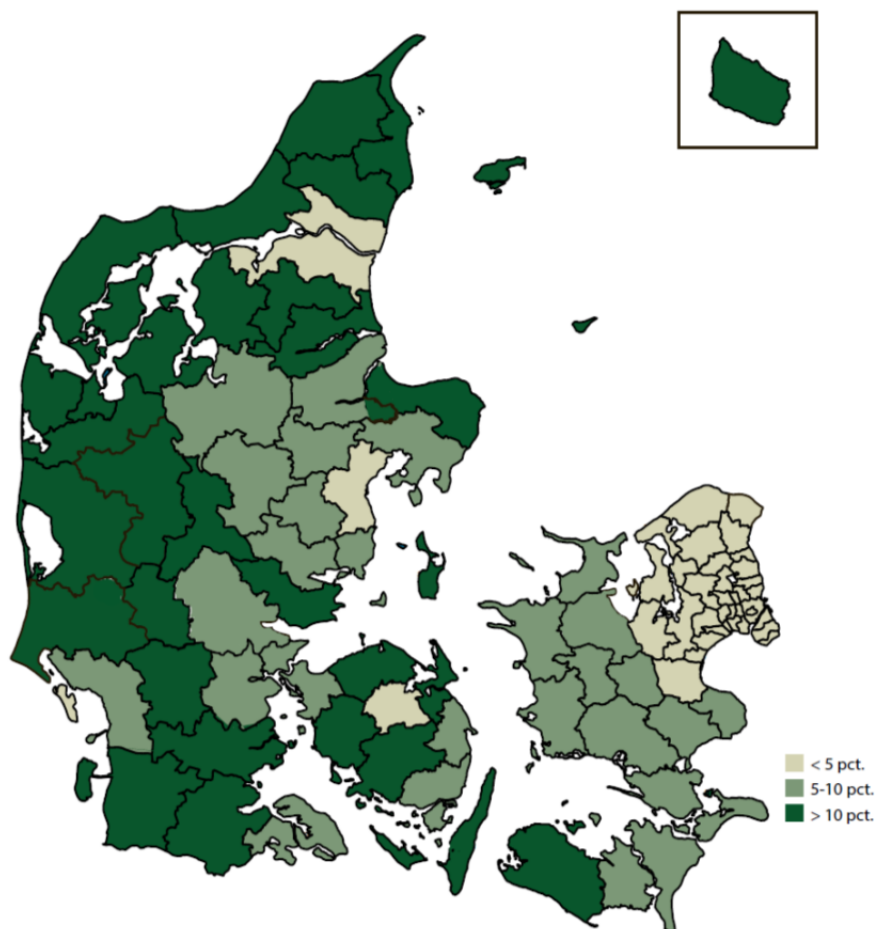
Fødevareklyngen udgør 11,7 pct. af den samlede beskæftigelse i udkantskommunerne. I yderkommunerne er det 15,6 pct. af den samlede beskæftigelse.

I landkommuner udgør fødevareklyngen 10,5 pct. af den samlede beskæftigelse og i 60 af de danske kommuner har fødevareklyngen over 1.000 arbejdspladser (18 danske kommuner har over 3.000 arbejdspladser i klyngen).

I 34 kommuner har landbrugs- og fødevareerhvervet en beskæftigelsesandel på mere end 10 pct. Tallet dækker over samtlige yderkommuner og 18 af de 30 landkommuner.

109.000 af de knap 169.000 beskæftigede i fødevareklyngen er beskæftiget i udkantskommunerne. Det betyder samtidig, at erhvervet skaber yderligere 60.000 arbejdspladser i de øvrige kommuner.

Fødevareklyngens beskæftigelse som andel af samlet beskæftigelse

Anm.: Beskæftigelsen er opgjort som fødevareklyngens direkte og indirekte beskæftigelse som følge af produktionen i Danmark.

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

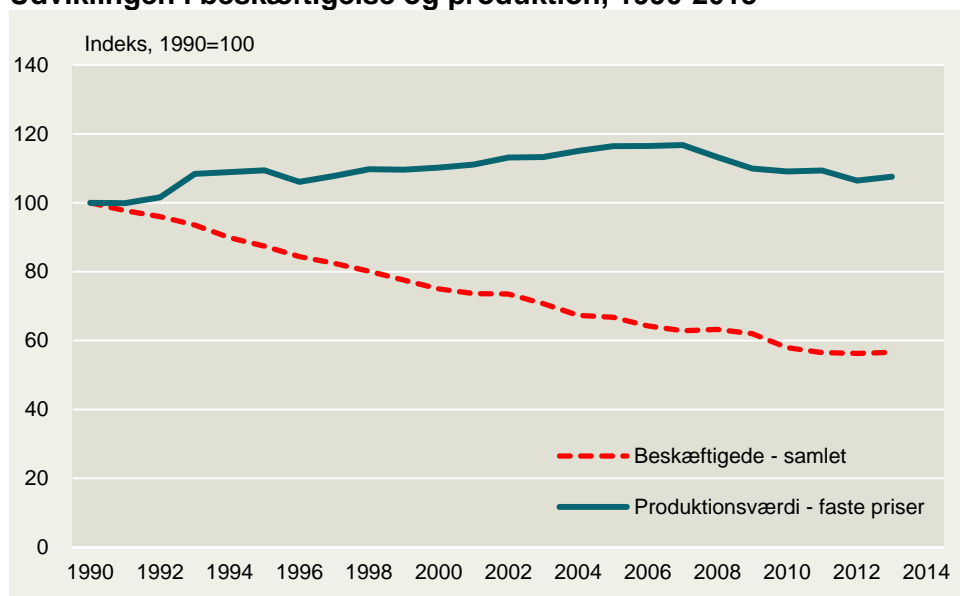
Stor afledt beskæftigelse i andre erhverv

Fødevareklyngen består af virksomheder i Danmark der producerer fødevarer, biobaserede produkter og agro-teknologi. I klyngen er der fælles fremdrift men også en stor grad af intern konkurrence om at producere de bedste varer. Denne dynamik gør klyngen unik. Klyngen leverer et betydeligt bidrag til Danmarks økonomi.

Stigende afledt beskæftigelse

Strukturudviklingen har de seneste tyve år barberet 40 pct. af antallet af beskæftigede i klyngen. På samme tid er produktionen blevet mere specialiseret og svagt stigende (2010-priser), om end produktionen foreløbigt toppede i 2007 målt i faste priser. For hver 100 direkte beskæftigede i klyngen er der yderligere 44 beskæftigede i afledte erhverv, for 20 år siden var tallet 38 i afledt beskæftigelse. Trods denne stigende andel af indirekte beskæftigede kan det ikke i antal opveje den hidtidige strukturudvikling.

Udviklingen i beskæftigelse og produktion, 1990-2013

Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

Den afledte beskæftigelse i andre erhverv dækker over mange forskellige jobfunktioner inden for f.eks. transport, byggeri og håndværk, rådgivning, forretningsservice, finansiering, detailhandel osv. Erhvervet skaber på den måde arbejdspladser på alle vidensniveauer: lige fra den højtuddannede til den ufaglærte, og bærer en stor del af beskæftigelsen og indkomstdannelsen i udkantsområderne.

Fødevareklyngens værdiskabelse i udkantskommunerne

Fødevareklyngen spiller en betydelig rolle for det danske samfund og i særdeleshed for udkantsområderne.

Fødevareklyngen i Danmark er stærk og konkurrencedygtig på de internationale markeder

Den danske fødevareklynge er stor – globalt, nationalt og lokalt. En tidligere rapport fra FORA har vist, at den danske kompetenceklynge inden for landbrug og fødevarer er blandt verdens 10 største, og den næststørste i Europa. Ifølge analysen er den danske landbrugs- og fødevareklynge i international sammenligning særdeles konkurrencedygtig med god fundering i hele værdikæden.

Den danske fødevareklynge afsætter i dag sine varer til mere end 200 forskellige lande på meget konkurrenceudsatte internationale markeder. Klyngen har sit fundament i en række af regionale og lokale delklynger, som især er placeret i udkantsområderne.

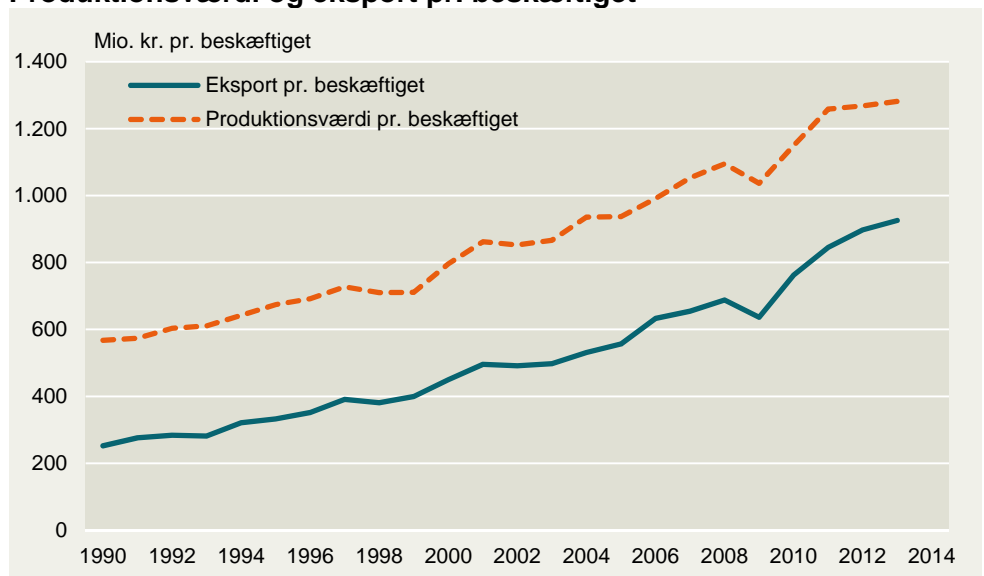
Kraftigt stigende produktionsværdi pr. beskæftiget inden for fødevareklyngen

Fødevareproduktionen bliver stadig mere effektiv, og der foregår til stadighed en kraftig produktivitetsudvikling. Landbrug & Fødevarers sektormodel viser, at der er sket en kraftig stigning i produktionsværdien fra 567.000 kr. pr. beskæftiget i 1990 til 1,3 mio. kr. pr. beskæftiget i 2013, målt i løbende priser (i faste 2010-priser var det 1,2 mio. kr. pr. beskæftiget i 2013).

Mens beskæftigelsen i fødevareklyngen ganske vist er faldet siden 1990, har produktionsværdien pr. beskæftiget således vist en stigning på 3,6 pct. pr. år.

Værdiskabelsen i fødevareklyngen genererer på den måde en betydelig positiv indkomstudvikling i de områder, hvor erhvervet er stærkt repræsenteret.

Produktionsværdi og eksport pr. beskæftiget

Anm.: Produktionsværdien er i løbende priser
Kilde: Danmarks Statistik og Landbrug & Fødevarer

Tabeller – Kommunernes beskæftigelse

Dette afsnit indeholder en opgørelse over fødevareklyngens beskæftigelse i landets 98 kommuner:

- Tabel A: Kommuneopdelt beskæftigelse, 2013
- Tabel B: Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (stk.)
- Tabel C: Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (pct.)

Den direkte beskæftigelse er opgjort ud fra en særkørsel fra Danmarks Statistiks 'beskæftigede personer' ifølge RAS, fordelt på kommuner. Den afledte beskæftigelse er baseret på den nationale overvæltningkoefficient beregnet i Landbrug & Fødevarers sektormodel. Der findes ikke data der er detaljeret nok til, at kunne beregne hver enkelt kommunes eget 'mininationalregnskab'. Denne begrænsning betyder, at kommunernes samlede antal afledte beskæftigede summer til det nationalt opgjorte, mens der kan være mindre udsving i forhold til den enkelte kommune.

Tabel A **Kommuneopdelt beskæftigelse, 2013 i detaljer**

	Samlet beskæftigelse	Beskæftigelsen i fødevareklyngen			Andel af samlet besk.
		stk.		Pct.	
Yderkommuner		I alt	direkte	afledt	
Læsø	760	210	146	64	27,6
Samsø	1.599	384	267	117	24,0
Tønder	17.612	3.332	2.317	1.015	18,9
Ringkøbing-Skjern	28.078	5.018	3.490	1.529	17,9
Thisted	21.005	3.750	2.607	1.142	17,9
Vesthimmerlands	17.538	3.104	2.158	946	17,7
Lemvig	10.201	1.739	1.209	530	17,0
Morsø	9.546	1.581	1.100	482	16,6
Varde	24.754	4.055	2.819	1.235	16,4
Struer	9.980	1.540	1.071	469	15,4
Langeland	5.125	759	528	231	14,8
Bornholm	17.224	2.104	1.463	641	12,2
Lolland	17.133	2.086	1.451	636	12,2
Skive	22.366	2.687	1.869	819	12,0
Norrdjurs	17.341	2.048	1.424	624	11,8
Ærø	2.644	300	209	91	11,3
I alt	222.906	34.695	24.125	10.570	15,6

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2013 (...fortsat)

	Beskæftigelse i alt	Beskæftigelsen i fødevarerkllyngen			Andel af samlet besk.
		stk.			
Landkommuner		i alt	direkte	afledt	Pct.
Jammerbugt	17.850	2.883	2.005	878	16,2
Vejen	20.564	2.998	2.085	913	14,6
Nordfyns	13.459	1.952	1.357	595	14,5
Hjørring	30.642	4.158	2.891	1.267	13,6
Rebild	14.482	1.957	1.361	596	13,5
Brønderslev	16.423	2.188	1.522	667	13,3
Holstebro	28.129	3.697	2.571	1.126	13,1
Mariagerfjord	19.830	2.528	1.758	770	12,8
Faaborg-Midtfyn	22.974	2.845	1.978	867	12,4
Aabenraa	26.488	3.245	2.256	989	12,3
Haderslev	25.462	3.101	2.156	945	12,2
Assens	18.743	2.212	1.538	674	11,8
Billund	13.000	1.525	1.060	465	11,7
Frederikshavn	27.557	3.230	2.246	984	11,7
Ikast-Brande	19.648	2.244	1.560	684	11,4
Hedensted	23.013	2.559	1.779	780	11,1
Herning	42.148	4.263	2.964	1.299	10,1
Kerteminde	10.268	1.038	722	316	10,1
Viborg	45.754	4.342	3.019	1.323	9,5
Vordingborg	19.464	1.845	1.283	562	9,5
Guldborgsund	26.145	2.362	1.643	720	9,0
Kalundborg	21.439	1.844	1.282	562	8,6
Nyborg	13.495	1.153	802	351	8,5
Esbjerg	54.005	4.474	3.111	1.363	8,3
Syddjurs	19.479	1.541	1.072	470	7,9
Odsherred	13.758	1.030	717	314	7,5
Sønderborg	32.622	2.414	1.679	735	7,4
Svendborg	25.591	1.601	1.113	488	6,3
Randers	44.614	2.764	1.922	842	6,2
Fanø	1.486	57	40	17	3,8
I alt	708.532	74.051	51.491	22.560	10,5

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2013 (...fortsat)

	Beskæftigelse i alt	Beskæftigelsen i fødevarerklyngen		Andel af samlet besk.	
		stk.	Pct.		
Mellekommuner		i alt	direkte	afledt	
Vejle	52.636	4.827	3.357	1.471	9,2
Horsens	40.324	3.636	2.529	1.108	9,0
Favrskov	23.514	1.988	1.382	606	8,5
Faxe	16.653	1.404	976	428	8,4
Middelfart	17.628	1.459	1.015	445	8,3
Ringsted	16.124	1.320	918	402	8,2
Odder	10.346	800	557	244	7,7
Slagelse	34.882	2.684	1.867	818	7,7
Fredericia	22.503	1.668	1.160	508	7,4
Sorø	13.681	943	656	287	6,9
Stevns	10.452	694	483	211	6,6
Næstved	38.065	2.289	1.591	697	6,0
Holbæk	33.042	1.974	1.373	601	6,0
Silkeborg	43.476	2.414	1.679	736	5,6
Halsnæs	13.930	464	323	141	3,3
Ishøj	9.392	173	120	53	1,8
Tårnby	20.134	233	162	71	1,2
I alt	416.782	28.971	20.145	8.826	7,0

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2013 (...fortsat)

	Beskæftigelse i alt	Beskæftigelsen i fødevarerklngen			Andel af samlet besk.
		stk.			
Bykommuner		i alt	direkte	afledt	
Kolding	43.281	2.702	1.879	823	6,2
Skanderborg	29.449	1.658	1.153	505	5,6
Lejre	13.325	640	445	195	4,8
Frederikssund	21.345	991	689	302	4,6
Aalborg	95.686	4.402	3.061	1.341	4,6
Odense	86.543	3.833	2.665	1.168	4,4
Køge	27.527	1.077	749	328	3,9
Gribskov	19.452	728	506	222	3,7
Århus	153.111	4.193	2.916	1.277	2,7
Roskilde	40.847	1.056	734	322	2,6
Solrød	10.647	265	184	81	2,5
Egedal	21.554	535	372	163	2,5
Høje-Taastrup	22.574	481	335	147	2,1
Hillerød	24.274	509	354	155	2,1
Fredensborg	18.867	394	274	120	2,1
Greve	23.426	459	319	140	2,0
Dragør	6.724	123	86	38	1,8
Helsingør	28.428	500	348	152	1,8
Allerød	12.051	207	144	63	1,7
Ballerup	21.675	338	235	103	1,6
Vallensbæk	7.357	114	79	35	1,5
Hørsholm	11.468	163	113	50	1,4
Albertslund	12.227	165	115	50	1,4
Furesø	18.262	239	166	73	1,3
Brøndby	14.937	185	129	56	1,2
Herlev	12.688	153	107	47	1,2
Hvidovre	24.556	294	205	90	1,2
Rudersdal	25.881	299	208	91	1,2
Glostrup	10.733	113	78	34	1,1
Gladsaxe	31.873	300	209	91	0,9
Gentofte	35.842	335	233	102	0,9
København	289.755	2.702	1.879	823	0,9
Rødovre	17.671	161	112	49	0,9
Lyngby-Taarbæk	26.057	212	147	65	0,8
Frederiksberg	51.991	420	292	128	0,8
I alt	1.312.084	30.946	21.519	9.428	2,4
Samlet DK	2.660.304	168.663	117.280	51.383	6,3

Kilde: Landbrug & Fødevarers sektormodel og særkørsel fra Danmarks Statistik

* Y = Yderkommune, L = Landkommune, M = Mellemkommune, B = Bykommune

Tabel B **Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (stk.)**

Beskæftigelsen i fødevareklyngen

Yderkommuner	stk.				
	2009	2010	2011	2012	2013
Ringkøbing-Skjern	5.219	5.073	4.970	4.851	5.018
Varde	4.163	4.066	4.063	4.153	4.055
Thisted	4.162	3.708	3.737	3.739	3.750
Tønder	3.580	3.347	3.324	3.335	3.332
Vesthimmerlands	3.214	2.952	2.991	2.966	3.104
Skive	2.781	2.613	2.596	2.545	2.687
Bornholm	2.372	2.221	2.141	2.077	2.104
Lolland	2.225	2.241	2.056	2.096	2.086
Norrdjurs	2.027	1.930	1.894	2.037	2.048
Lemvig	1.909	1.733	1.722	1.687	1.739
Morsø	1.639	1.546	1.565	1.553	1.581
Struer	1.766	1.532	1.557	1.592	1.540
Langeland	882	792	732	763	759
Samsø	431	396	352	384	384
Ærø	355	319	308	293	300
Læsø	212	178	181	206	210
I alt	36.938	34.647	34.188	34.274	34.695

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (stk.) (...forsat)

Beskæftigelsen i fødevarerklyngen

Landkommuner	stk.				
	2009	2010	2011	2012	2013
Esbjerg	5.993	5.590	5.029	5.076	4.474
Viborg	4.539	4.171	4.224	4.208	4.342
Herning	4.565	4.312	4.191	4.265	4.263
Hjørring	4.725	4.121	4.063	4.177	4.158
Holstebro	4.361	3.674	3.576	3.661	3.697
Aabenraa	3.451	3.338	3.273	3.232	3.245
Frederikshavn	3.612	3.250	3.191	3.157	3.230
Haderslev	3.343	3.149	3.122	3.146	3.101
Vejen	3.134	3.074	2.981	2.943	2.998
Jammerbugt	3.112	2.840	2.959	2.899	2.883
Faaborg-Midtfyn	3.129	2.894	2.835	2.800	2.845
Randers	3.058	2.880	2.758	2.782	2.764
Hedensted	2.687	2.561	2.564	2.558	2.559
Mariagerfjord	2.702	2.533	2.554	2.517	2.528
Sønderborg	2.515	2.303	2.375	2.289	2.414
Guldborgsund	2.475	2.423	2.309	2.323	2.362
Ikast-Brande	2.291	2.130	2.171	2.232	2.244
Assens	2.342	2.186	2.127	2.119	2.212
Brønderslev	2.258	2.157	2.112	2.197	2.188
Rebild	2.008	1.889	1.895	1.852	1.957
Nordfyns	2.163	2.040	1.946	1.874	1.952
Vordingborg	2.108	1.918	1.839	1.845	1.845
Kalundborg	1.986	1.862	1.795	1.809	1.844
Svendborg	1.773	1.726	1.519	1.446	1.601
Syddjurs	1.662	1.525	1.522	1.565	1.541
Billund	1.539	1.502	1.426	1.510	1.525
Nyborg	1.344	1.300	1.247	1.215	1.153
Kerteminde	1.117	1.053	972	1.012	1.038
Odsherred	1.168	1.113	1.084	1.077	1.030
Fanø	56	52	55	58	57
I alt	81.214	75.565	73.714	73.842	74.051

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (stk.) (...forsat)

Beskæftigelsen i fødevarerklyngen

	stk.				
Mellemkommuner	2009	2010	2011	2012	2013
Vejle	5.359	4.964	4.866	4.598	4.827
Horsens	3.811	3.591	3.594	3.509	3.636
Slagelse	3.089	2.866	2.848	2.685	2.684
Silkeborg	2.693	2.517	2.357	2.358	2.414
Næstved	2.652	2.424	2.370	2.277	2.289
Favrskov	2.077	2.004	1.949	1.940	1.988
Holbæk	2.288	2.126	2.055	1.979	1.974
Fredericia	1.834	1.710	1.644	1.637	1.668
Middelfart	1.619	1.456	1.383	1.410	1.459
Faxe	1.597	1.525	1.402	1.353	1.404
Ringsted	1.506	1.387	1.358	1.325	1.320
Sorø	1.089	991	950	941	943
Odder	920	853	859	808	800
Stevns	820	782	738	689	694
Halsnæs	492	509	493	468	464
Tårnby	269	250	230	235	233
Ishøj	192	188	178	178	173
I alt	32.306	30.143	29.274	28.390	28.971

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (stk.) (...forsat)

Beskæftigelsen i fødevarerklngen

Bykommuner	stk.				
	2009	2010	2011	2012	2013
Aalborg	4.668	4.459	4.362	4.410	4.402
Århus	4.921	4.495	4.339	4.314	4.193
Odense	4.190	3.897	3.736	3.822	3.833
Kolding	3.074	2.914	2.786	2.705	2.702
København	2.596	2.549	2.536	2.605	2.702
Skanderborg	1.913	1.754	1.637	1.630	1.658
Køge	1.230	1.186	1.103	1.076	1.077
Roskilde	1.168	1.081	1.072	1.048	1.056
Frederikssund	1.025	960	988	999	991
Gribskov	730	714	717	733	728
Lejre	675	643	626	645	640
Egedal	565	571	553	533	535
Hillerød	588	532	512	516	509
Helsingør	550	556	520	541	500
Høje-Taastrup	634	549	494	506	481
Greve	525	496	436	428	459
Frederiksberg	417	423	408	429	420
Fredensborg	458	451	389	409	394
Ballerup	438	408	389	379	338
Gentofte	344	313	352	354	335
Gladsaxe	338	349	340	351	300
Rudersdal	334	339	318	302	299
Hvidovre	379	333	337	310	294
Solrød	304	274	301	281	265
Furesø	291	316	255	255	239
Lyngby-Taarbæk	284	256	225	244	212
Allerød	227	192	203	203	207
Brøndby	231	227	224	210	185
Albertslund	220	215	175	181	165
Hørsholm	155	138	136	130	163
Rødovre	215	189	187	169	161
Herlev	191	169	145	151	153
Dragør	146	141	137	136	123
Vallensbæk	148	131	128	117	114
Glostrup	140	131	117	127	113
I alt	34.312	32.353	31.183	31.249	30.946
Udkant	118.152	110.212	107.902	108.116	108.746
Øvrige	66.619	62.495	60.457	59.639	59.917
Samlet DK	2.817.915	2.699.833	2.676.052	2.673.504	2.660.304

Tabel C **Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (pct.)**

Beskæftigelsen i fødevareklyngen

Yderkommuner	pct.				
	2009	2010	2011	2012	2013
Læsø	22,9	21,2	21,8	25,8	27,6
Samsø	23,8	22,1	21,0	22,5	24,0
Tønder	17,9	17,8	18,0	18,4	18,9
Ringkøbing-Skjern .	16,5	17,2	17,2	16,8	17,9
Thisted	17,7	16,8	17,3	17,3	17,9
Vesthimmerlands .	16,5	16,2	16,6	16,8	17,7
Lemvig	17,1	16,4	16,3	16,2	17,0
Morsø	15,3	15,5	16,1	16,0	16,6
Varde	15,5	15,9	16,1	16,5	16,4
Struer	15,4	14,4	15,0	15,5	15,4
Langeland	14,6	13,8	13,2	14,4	14,8
Bornholm	12,5	12,2	12,1	11,7	12,2
Lolland	10,8	11,6	11,1	11,8	12,2
Skive	11,3	11,3	11,4	11,2	12,0
Norrdjurs	10,6	10,7	10,6	11,6	11,8
Ærø	12,0	11,2	11,1	10,9	11,3
I alt	14,8	14,7	14,8	15,0	15,6

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (pct.) (...forsat)

Beskæftigelsen i fødevareklyngen

	pct.				
Landkommuner	2009	2010	2011	2012	2013
Jammerbugt	15,9	15,4	16,2	16,0	16,2
Vejen	14,1	14,6	14,4	14,1	14,6
Nordfyns	14,5	14,5	14,1	13,8	14,5
Hjørring	14,1	13,0	13,0	13,5	13,6
Rebild	13,1	13,0	13,1	12,8	13,5
Brønderslev	12,7	12,8	12,6	13,2	13,3
Holstebro	14,3	12,7	12,5	12,9	13,1
Mariagerfjord	12,4	12,4	12,5	12,5	12,8
Faaborg-Midtfyn ..	12,2	11,9	11,9	12,0	12,4
Aabenraa	11,6	11,9	11,9	11,9	12,3
Haderslev	11,7	11,8	12,0	12,2	12,2
Assens	11,2	11,2	11,0	11,1	11,8
Billund	11,1	11,3	10,9	11,6	11,7
Frederikshavn	11,8	11,4	11,4	11,3	11,7
Ikast-Brande	10,8	10,7	10,9	11,2	11,4
Hedensted	10,9	11,1	11,0	11,0	11,1
Herning	10,1	10,1	9,9	10,0	10,1
Kerteminde	9,6	9,6	9,1	9,7	10,1
Viborg	9,2	8,9	9,1	9,1	9,5
Vordingborg	9,8	9,4	9,2	9,3	9,5
Guldborgsund	8,3	8,5	8,3	8,6	9,0
Kalundborg	8,2	8,2	8,0	8,2	8,6
Nyborg	8,9	9,0	8,9	8,8	8,5
Esbjerg	10,3	10,1	9,2	9,3	8,3
Syddjurs	8,0	7,7	7,8	8,0	7,9
Odsherred	7,6	7,7	7,7	7,7	7,5
Sønderborg	6,8	6,7	7,0	6,9	7,4
Svendborg	6,3	6,4	5,7	5,6	6,3
Randers	6,4	6,4	6,1	6,2	6,2
Fanø	3,5	3,4	3,6	3,8	3,8
I alt	10,4	10,3	10,2	10,3	10,5

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (pct.) (...forsat)

Beskæftigelsen i fødevareklyngen

	pct.				
	2009	2010	2011	2012	2013
Mellemkommuner					
Vejle	9,6	9,4	9,2	8,7	9,2
Horsens	9,0	9,0	9,0	8,7	9,0
Favrskov	8,4	8,4	8,2	8,2	8,5
Faxe	8,7	8,9	8,2	8,0	8,4
Middelfart	8,5	8,0	7,7	7,9	8,3
Ringsted	8,8	8,4	8,3	8,1	8,2
Odder	8,3	8,0	8,1	7,7	7,7
Slagelse	8,1	7,9	8,0	7,6	7,7
Fredericia	7,4	7,3	7,1	7,2	7,4
Sorø	7,3	6,9	6,7	6,8	6,9
Stevns	7,2	7,3	6,9	6,5	6,6
Næstved	6,5	6,2	6,2	6,0	6,0
Holbæk	6,4	6,2	6,1	5,9	6,0
Silkeborg	5,8	5,7	5,4	5,4	5,6
Halsnæs	3,2	3,5	3,5	3,3	3,3
Ishøj	1,8	1,9	1,9	1,9	1,8
Tårnby	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2
I alt	7,2	7,1	6,9	6,8	7,0

Kommuneopdelt beskæftigelse, 2009-2013 (pct.) (...forsat)

Beskæftigelsen i fødevareklyngen

Bykommuner	pct.				
	2009	2010	2011	2012	2013
Kolding	6,6	6,6	6,4	6,2	6,2
Skanderborg	6,3	6,0	5,6	5,5	5,6
Lejre	4,7	4,7	4,6	4,8	4,8
Frederikssund	4,5	4,4	4,6	4,6	4,6
Aalborg	4,7	4,7	4,6	4,6	4,6
Odense	4,5	4,4	4,3	4,4	4,4
Køge	4,2	4,2	4,0	3,9	3,9
Gribskov	3,5	3,5	3,6	3,7	3,7
Århus	3,2	3,0	2,8	2,8	2,7
Roskilde	2,7	2,6	2,6	2,5	2,6
Solrød	2,7	2,5	2,8	2,6	2,5
Egedal	2,5	2,6	2,6	2,5	2,5
Høje-Taastrup	2,6	2,4	2,2	2,2	2,1
Hillerød	2,4	2,2	2,1	2,1	2,1
Fredensborg	2,3	2,3	2,0	2,1	2,1
Greve	2,1	2,1	1,8	1,8	2,0
Dragør	2,1	2,1	2,0	2,1	1,8
Helsingør	1,8	1,9	1,8	1,9	1,8
Allerød	1,8	1,5	1,7	1,7	1,7
Ballerup	1,9	1,8	1,8	1,7	1,6
Vallensbæk	2,0	1,8	1,7	1,6	1,5
Hørsholm	1,3	1,2	1,2	1,1	1,4
Albertslund	1,6	1,7	1,4	1,5	1,4
Furesø	1,5	1,7	1,4	1,4	1,3
Brøndby	1,4	1,5	1,5	1,4	1,2
Herlev	1,4	1,3	1,1	1,2	1,2
Hvidovre	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2
Rudersdal	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2
Glostrup	1,3	1,2	1,1	1,2	1,1
Gladsaxe	1,0	1,1	1,1	1,1	0,9
Gentofte	1,0	0,9	1,0	1,0	0,9
København	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Rødovre	1,2	1,1	1,1	1,0	0,9
Lyngby-Taarbæk	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8
Frederiksberg	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Bykommuner i alt	2,6	2,5	2,4	2,4	2,4
Klyngen i alt (af DK) ...	6,56	6,40	6,29	6,27	6,34
Udkant	11,51	11,37	11,31	11,43	11,68
Øvrige	3,72	3,61	3,51	3,45	3,47

Bilag – metode

Den direkte produktion ...

Afgrænsning af erhvervet

Den samlede opgørelse af fødevareklyngens beskæftigelse er baseret på Danmarks Statistiks Input-output matricer (117 grupperingen). Af dem er 8 brancher vurderet til, at repræsentere den direkte produktion af fødevarer og biobaserede produkter. Agroindustrien er desværre stadig underrepræsenteret i produktionsopgørelsen, da denne industri indgår som en del af flere forskellige industribrancher.

Fødevareklyngens direkte produktion

Landbrug og gartneri
Fiskeri
Slagterier
Fiskeindustri
Mejerier
Bagerier, brødfabrikker mm
Anden fødevareindustri
Drikkevareindustri

... skaber en afledt beskæftigelse

De afledte konsekvenser beregnes alene for beskæftigelsen, ikke for produktionsværdien. Det fremgår af relations statistikkerne fra Danmarks Statistik, at den direkte del af fødevareklyngen i produktionsfasen trækker på arbejdskraft fra ikke mindre end 103 af de resterende 109 brancher i Danmark. Alle disse brancher indgår som afledt beskæftigelse. Derved menes, at der i den økonomiske model for beskæftigelsen udelukkende medtages den andel af det enkelte erhvervs økonomiske relation til den direkte fremstillingsproces i klyngen.

eksempel

Hvis én håndværker har arbejdet en hel arbejdsdag på et landbrug så indgår vedkommendes arbejdskraft i klyngens beskæftigelsesopgørelser, men kun med cirka en 220-del af vedkommendes årsværk.

Den afledte beskæftigelsesopgørelse er vigtig for at få det præcise billede af fødevareklyngens økonomiske betydning i landet. Alle disse (andele af) arbejdspladser ville isoleret set forsvinde væk, hvis ikke fødevareklyngens produktion fandt sted.

Danmarks Statistik har revideret rådata tilbage i tid

Danmarks Statistik har revideret rådata

Medio september 2014 lancerede Danmarks Statistik (DST) en større revision af nationalregnskabet. DST er samtidig leverandør af rådataene til L&F's overordnede beskæftigelsesopgørelse af fødevareklyngen. I forhold til den tidligere udgave af notatet, pr. 30. maj 2013, er beskæftigelsen i fødevareklyngen derfor tilpasset de nye data fra DST, en revision der samlet set repræsenterer et fald på knap 15.000 beskæftigede. Den tidligere opgørelse af fødevareklyngen viste 183.000 personer, efter revisionen viser opgørelsen 169.000 beskæftigede.

I dette notat vedrører DST's revision også data for årene 2009-2012, som derfor er opdateret.

*Svært at adskille
privat fra offentlig*

Fødevareklyngens beskæftigelse sammenlignes i dette notat med samlet beskæftigelse i kommunerne. Det optimale ville være, at sammenligne klyngen med den private beskæftigelsesopgørelse, for at få et mere ens sammenligningsgrundlag. Men i de anvendte statistikopgørelser bliver det til stadighed sværere, at skelne mellem offentlig/private arbejdspladser.

Der kan gives flere eksempler på det udfordrende i, at lave en klar adskillelse af, om jobbet er 100 pct. offentligt eller privat. Nedenfor blot angivet med et par stykker: Privathospitaler med delvis finansiering fra det offentlige. Biblioteker, museer mv. der agerer på en form for markedsmæssige vilkår. Lærere på privat- og friskoler med en vis forældrebetaling for undervisningen. Selvstændige dyrlæger der udfører lovpligtigt kontrolarbejde. Foreninger med udpræget grad af egenfinansiering osv.

For at undgå, at lave simple forholdstalsfejl er sammenligningsgrundlaget derfor den samlede beskæftigelse.

Landbrug & Fødevarer

Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk

Yderligere kontakt

Thomas Søby
Finn Christensen

3339 4252 ths@lf.dk
3339 4029 fch@lf.dk